

УДК 159.92

Олена Юрївна САШУРІНА,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4857-7645>

ДОСВІД ПСИХОТРЕНІНГОВИХ МЕТОДІВ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ВПРАВИ «РОЗПЛУТАЙ МОТУЗКУ»)

Презентовано психотренінгову вправу «розплутай мотузку» та проаналізовано досвід її використання в підготовці курсантів поліції. Проаналізовано стратегії поведінки курсантів під час виконання вправи. Показано можливість використання вправи для аналізу соціально-психологічних феноменів у малій групі та підвищення їх конфліктологічної компетентності.

У 2016 році полковником С. Гаросом введений термін VUCA, який описує сучасний світ як нестабільний, невизначений, складний та неоднозначний. В умовах такого «нового» світу силові структури також випробовують певну напругу, у зв'язку з тим, що правоохоронці стають дедалі більш індивідуальними, відкидають традиційні цінності і авторитети, ними стає важче керувати за допомогою колективних методів.

Так само важче стає їх навчати і виховувати, заклади вищої освіти відчують постійні запити щодо розробки нових форм і методів викладання. Це зумовлено широким доступом курсантів до будь-якої інформації, усвідомленням того, що можна знайти відповідь на будь-яке питання швидко і без зусиль. Спостерігається зниження мотивації вчитись, певне нівелювання авторитету викладачів, які просто говорять і показують інформацію, що і так доступна.

Тому останні роки в пріоритеті інтерактивні методи навчання, що передбачають не вплив на курсантів, а взаємодію їх між собою та з викладачем, що засновано на відомому циклі навчання дорослих Девіда Колба. Серед інтерактивних методів навчання – вирішення ситуаційних завдань, метод кейсів, психотренінгові вправи, психогімнастика тощо. Вони набувають особливої актуальності для розвитку стресостійкості та конфліктологічної компетентності курсантів в різноманітних навчальних ситуаціях, формування їх загальної психологічної готовності до професійної діяльності.

Нами була апробована психотренінгова вправа «Розплутай мотузку», зміст якої полягає в тому, що чотирьом учасникам, яким попередньо зав'язані очі видається мотузка, яку спочатку необхідно розплутати, а потім за командою тренера, тримаючи її, розміщуватись в

аудиторії, утворюючи геометричні фігури коло, квадрат та трикутник. «Родзинкою» цієї вправи є те, що при спробі стати в трикутник після квадрату, виявляється, що вчотирьох це зробити майже неможливо. В ході виконання вправи можна спостерігати:

- груповий тиск та конформізм (одного з учасників виганяють);
- прояви альтруїзму (сам приймає рішення про відмову від участі);
- групове співробітництво (один з учасників стає в центр трикутника);
- лідерство, інші прояви групової динаміки.

Проводячи подібні тренінгові вправи з великою кількістю курсантів, стала помітною певна закономірність щодо типових способів їх поведінки у досягненні мети. Вона добре накладається на сітку конфліктної поведінки Томаса – Кілмена зі стратегіями боротьби, компромісу, уникнення та співробітництва.

З'ясовано, що уникнення – найменш характерна для курсантів стратегія поведінки, більш притаманна дівчатам (близько 10 % юнаків і близько 15 % дівчат). Юнаки схильні демонструвати зазначену стратегію поведінки одразу після інструкції («це безглузда вправа», «не хочу осоромитись» тощо), а дівчата – при зіткненні з труднощами в ході виконання вправи. Відмічено, що кількість відмов зменшується, якщо вправа презентується як ігрова, щодо якої непотрібно напружуватись, безоціночна. Окремо можна було спостерігати стратегію «відмови від колективу», коли учасник вибирав собі місце, казав, що буде стояти саме тут і більше не спілкувався, тоді іншим доводилось будувати фігуру навколо нього.

Компромід використовують в тій чи іншій мірі більше половини дівчат (біля 60%) та значно менша кількість юнаків (близько 20 %). У «жіночих» групах в основному найшвидше виділяється лідерка, яка починає «розставляти» учасниць, як їй здається вірним, але вони зовні погоджуючись, все рівно роблять дещо інакше. У «чоловічих» групах спостерігався переважно спільний компромід, коли група не могла правильно виконати вправу, приймалось узгоджене рішення, що «і так зійде». При цьому, вплив тренера розрізнявся, коли він питав у дівчат «Чи правильно ви зробили?», спостерігалась невпевненість, спроби вирівняти фігуру. Подібне запитання до юнаків, навпаки, підсилювало зазначену стратегію.

Стратегію боротьби використовувала значна кількість учасників (біля 45 % дівчат та юнаків). В обговоренні після виконання вправи з'ясовувалось, що агресія мала переважно «предметний» характер, по відношенню до учасників, які не реагували, не спілкувались («він був як колода», що мені ще було робити?).

Стратегія співробітництва спостерігалась у меншості учасників незалежно від статі (близько 20 %). В першу чергу, внаслідок недостатньої комунікації учасників, вони мало спілкувались. Якщо інструкція посилювалась заборонаю розмовляти, то відсоток курсантів, які намагались якось «домовитись» за допомогою невербальних засобів спілкування був майже нульовим.

Зазначене, на нашу думку, вказує на необхідність посилення психологічної, зокрема конфліктологічної та комунікативної складової підготовки курсантів, розширення їх поведінкового репертуару шляхом використання психотренінгових технологій.

Отримано 28.03.2019

